

Regelförenkling inom Nystartade och Internationella företag

Tillväxtanalys förslag till regelförenklingsåtgärder inom två statistikområden innebär att målet om en minskning med 25 procent kan nås. Störst förändring kan åstadkommas inom området Nystartade företag, bland annat genom att ersätta totalundersökningen med en urvalsundersökning med bibehållen precision.

Regelförenkling inom statistik- områdena Nystartade företag och Internationella företag

Dnr: 2009/066

Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser
Studentplan 3, 831 40 Östersund
Telefon 010 447 44 00
Telefax 010 447 44 01
E-post info@tillvaxtanalys.se
www.tillvaxtanalys.se
Östersund 2009

För ytterligare information kontakta Lars Sundell
Telefon 010 4474436
E-post lars.sundell@tillvaxtanalys.se

Innehåll

Sammanfattning	5
1 Inledning	6
2 Nystartade företag	7
2.1 Inledning	7
2.2 Förändringar i nuvarande metod och omfång av nyföretagarstatistiken	8
2.2.1 Regelförenkling genom minskat antal enkäter i totalundersökningen	8
2.2.2 Regelförenkling genom urval	8
2.2.3 Konsekvenser	9
2.3 Utökad användning av registerdata i nyföretagarstatistiken	9
2.3.1 Inledning	9
2.3.2 Registerbaserad statistik över nystartade företag och företagsdemografi	10
2.3.3 Metod i den registerbaserade statistiken	10
2.3.4 Bearbetningar och matchningsprocedur	14
2.3.5 Kopplingar till andra register	15
2.3.6 Kopplingar gällande vissa variabler i nyföretagarstatistiken	16
2.4 Konsekvenser i termer av förändrade analysmöjligheter med statistikmaterialet	17
2.4.1 Inledning	17
2.4.2 Tillförlitlighet	18
2.4.3 Internationell jämförbarhet	19
2.4.4 Nedbrytbarhet	19
2.4.5 Tillgänglighet	20
2.4.6 Konsistens	20
2.4.7 Aktualitet	21
2.4.8 Utvecklingspotential	21
2.4.9 Uppföljningsstudier	21
2.5 Konsekvenser i övrigt	22
3 Internationella företag	23
3.1 Inledning	23
3.2 Forskning och utveckling i internationella företag	23
3.3 Svenska koncerner med dotterbolag i utlandet	24
3.4 Utländska företag	25
3.5 Konsekvenser	26
4 Sammanfattande slutsatser	27

Sammanfattning

Förslagen till regelförenkling i denna redovisning innebär att det önskvärda målet om 25 procent minskning kan nås. Inom statistikområdet Nystartade företag skedde under 2007 och 2008 en minskning av enkätomfånget då enkätinsamlade data i betydande utsträckning ersattes med registerdata för enskilda näringsidkare.

Ytterligare minskningar kan åstadkommas inom statistikområdet Nystartade företag genom en förändring av metoden vilken innebär att knappt 10 000 enkäter försvinner inom ramen för den nuvarande totalundersökningen.

Totalundersökningen kan vidare ersättas med en urvalsundersökning med bibehållen precision givet en förändring av definitionen av starttidpunkt för företagen.

Inom statistikområdet Internationella företag är nettoeffekten av de föreslagna regelförändringarna att den samlade uppgiftslämnarbördan för näringslivet blir oförändrad. En ökad uppgiftslämnarplikt gällande studien Svenska koncerner med dotterbolag i utlandet, till följd av nya EU-föreskrifter, motsvaras av en regelförenkling för produkten Utländska företag.

På längre sikt kan den enkätbaserade nyföretagarstatistiken eventuellt ersättas med den registerbaserade nyföretagarstatistiken vilken inom ramen för allmän företagsdemografisk statistik rapporteras till Eurostat. Förutsättningen för detta är att aktualiteten och nedbrytbarheten i denna statistik kan förbättras. Möjligheterna för detta torde vara goda då företagsregistret är fullständigt täckande, uppdateras med kort tidsfördröjning och innehåller data på arbetsställenivå.

En enkätundersökning måste fortsatt göras gällande variabler vilka inte förekommer i register.

1 Inledning

Följande framställning är ett svar gällande ett uppdrag från Näringsdepartementet angående regelförenklning. Uppdraget är ett led i regeringens arbete med att minska företagens administrativa börda med 25 procent fram till 2010.

Tillväxtanalys har fått i uppdrag att genomföra en konsekvensanalys av tänkbara regelförenklingsåtgärder i datainsamlingen rörande nyföretagarstatistiken och statistik rörande internationella företag. Konsekvensanalysen ska innehålla följande:

- Beskrivning av tänkbara regelförenklingsåtgärder.
- Konsekvenser i termer av förändrade analysmöjligheter med statistikmaterialet.
- Konsekvenser i termer av effekter på administrativ börda för företagen och eventuella effekter för offentliga myndigheter.
- Kostnadskonsekvenser för staten (eller kommuner).
- Konsekvenser för internationella åtaganden.

Särskild vikt i denna rapport läggs vid en möjlig förändring gällande utökad användning av registerdata i nyföretagarstatistiken.

2 Nystartade företag

2.1 Inledning

Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser, Tillväxtanalys, ansvarar enligt lagen om officiell statistik, SFS 2001:99, och bilaga till statistikförordningen, SFS 2001:100, för officiell statistik inom området Nystartade företag. I åtagandet ingår bland annat att årligen undersöka antalet nystartade företag i Sverige. Undersökningen genomförs av Statistiska centralbyrån, SCB, på uppdrag av Tillväxtanalys. Syftet med undersökningen är att uppskatta antalet nystartade företag i Sverige under ett givet år per län, branschgrupp och kommun. Andra variabler av stor betydelse är antalet sysselsatta i de nystartade företagen och deras omsättning under verksamhetens första tolv månader, samt kön och härkomst.

Med företagare i det nystartade företaget avses, med alla sina egenskaper, den person som besvarade enkäten som skickades till företaget. De uppgifter som redovisas i Nyföretagandet i Sverige är skattningar som är behäftade med en viss osäkerhet på grund av olika felkällor såsom ramtäckning, urvalsfel, mätfel, bortfallsfel, bearbetningsfel och modellantaganden. Felen kan vara slumpmässiga eller systematiska.

Från och med 2007 förändrades uppläggningsen av enkätundersökningen så att i en första fas genomförs en totalundersökning kvartalsvis med en enkät innehållande ett begränsat antal frågor. Frågorna gäller nystart eller ombildning, starttidpunkt, sysselsatta, ledningens könssammansättning samt bransch där uppgift saknas. Syftet med denna del av undersökningen är att skatta antalet nystartade företag efter nämnda variabler och även möjliggöra redovisning av statistik efter små redovisningsgrupper som kommuner. I en andra fas sker ett urval bland de, enligt den inledande fasen, nystartade företagen för att skatta resterande variabler.

Den slumpmässiga osäkerheten, beroende på att statistiken baseras på ett urval nyaktiverade företag, kan uttryckas i form av ett konfidensintervall. Med konfidensintervall avses ett intervall inom vilket det "sanna" värdet ligger med en viss säkerhet (konfidens). Den nya uppläggningsen innebär att precisionen i resultaten ökat jämfört med undersökningarna innan 2007.

Som exempel på den slumpmässiga osäkerhetens storlek gällande redovisningsvariabler ingående i den urvalsbaseade delen av undersökningen kan nämnas att konfidensintervallens relativa storlek för variabeln omsättning på länsnivå varierar mellan 2-5 procentenheter över klasserna. På branschgruppsnivå är konfidensintervallens relativa storlek något mindre.

För redovisningsvariabler ingående i den inledande totalundersökningen, exempelvis geografiskt säte för företagen, uppkommer även en slumpmässig osäkerhet. Denna kan hänföras dels till svarsbortfall, dels till att undersökningen söker skatta företagets reella starttidpunkt skiljd från företagets nyaktiveringstidpunkt. För variabler med många redovisningsgrupper kan av dessa skäl en betydande statistisk osäkerhet även uppkomma inom ramen för denna del av undersökningen.

Undersökningen av antalet nystartade företag i Sverige har genomförts med väsentligen samma definitioner och metodik sedan 1987. År 1990 utökades stickprovsstorleken för att möjliggöra en redovisning av antalet nystartade företag på länsnivå respektive näringsgrensnivå, industri- respektive tjänstenärings. I samband med undersökningen av 1996 års

nystartade företag utökades stickprovsstorleken ytterligare. Syftet denna gång var att förbättra precisionen med avseende på län och branschgrupp. Dessutom förändrades metoden som används för att fördela stickprovet på stratum – från proportionell till lika allokering. Förändringen fick till följd att precisionen avseende skattningen av antalet nystartade företag per län (branschgrupp) blev lika stor oavsett län (branschgrupp) och något större genomgående jämfört med tidigare.

2.2 Förändringar i nuvarande metod och omfång av nyföretagarstatistiken

2.2.1 Regelförenkling genom minskat antal enkäter i totalundersökningen

Från och med 2007 är Nystartade företag en totalundersökning omfattande cirka 75 000 nyaktiverade företag årligen. Dessa erhåller i en inledande fas en kort enkät innehållande sex frågor. I detta skede tas en skattning fram av antal nystartade företag bland de nyaktiverade företagen. Ett nystartat företag definieras som ett företag som inte existerat i någon form tidigare eller som varande ett företag som återupptagit verksamheten efter att ha varit vilande i minst två år. Definitionen följer riktlinjerna för statistik över företagsdemografi angivna av Eurostat och OECD.

Utifrån den skattade gruppen nystartade företag enligt denna inledande enkätundersökning bildas ett urval företag vilka går vidare till en kompletterande undersökning gällande det resterande cirka 15-tal variabler vilka redovisas i nyföretagarstatistiken. Urvalet har i denna kompletterande undersökning omfattat knappt 10 000 företag.

Metodologiskt finns inget principiellt argument för att inte lägga samman datainsamlingen i en enkät. Skillnaden blir att, då populationen nystartade företag inte är känd, antalet uppgiftslämnare vilka omfattas av samtliga frågor i de två enkäterna måste vara större givet en likartad matematisk precision. Det nödvändiga antalet har uppskattats till 2 000 – 3 000 företag. Detta innebär dock inte att antalet enkäter påverkas, endast att antalet uppgiftslämnare vilka berörs av samtliga frågor i undersökningen ökar med 2 000 – 3 000. Totalt cirka 12 000 – 13 000 uppgiftslämnare får en enkät gällande samtliga frågor vilka ingår i undersökningen jämfört med cirka 10 000 uppgiftslämnare vilka tidigare fått två separata enkäter, det vill säga totalt cirka 20 000 enkäter. Undersökningen kommer då att innehålla två varianter av enkäten ställda till två separata grupper uppgiftslämnare vid ett tillfälle.

2.2.2 Regelförenkling genom urval

Enligt denna tankegång slopas totalundersökningen och ersätts med en urvalsundersökning utan att den matematiska precisionen behöver minska jämfört med den nuvarande totalundersökningen.

Förutsättningen för detta är dock att en ändring görs gällande definition av starttidpunkt för företag. I den rådande uppläggnings av undersökningen anges starttidpunkten för företagen av respondenten direkt i enkäten. Flertalet företag anger en starttidpunkt inom den aktuella referensperioden (kvartal). En icke obetydlig andel anger dock en starttidpunkt skiljd från nyaktiveringstidpunkten och referensperioden. Dessa företag relateras i skattningsberäkningarna till företagspopulationer under motsvarande månatliga tidsperioder. Detta förhållande ökar i betydande grad storleken på de skattade medelfelen då antalet

svarande företag i dessa grupper blir litet i förhållande till de i skattningsberäkningarna använda populationerna.

Uppläggningsen har inget stöd i de internationella rekommendationerna gällande framtagande av statistik över företagsetableringar, utan har snarare sin bakgrund i en tidigare ojämn uppdatering av företagsregistret. Förfarandet är ur analytisk synpunkt problematiskt då en vedertagen definition av starttidpunkt saknas.

Grovt räknat kan cirka två tredjedelar av storleken på de skattade osäkerhetsmarginalerna för skattningar av antal företag på kommunnivå hänföras till detta förhållande. Givet nuvarande osäkerhetsmarginaler finns således ett utrymme för att minska antalet respondenter i undersökningen.

2.2.3 Konsekvenser

Förslagen innebär att storleken på de skattade osäkerhetsmarginalerna förblir på samma nivå. Innehållet i undersökningarna ändras ej.

Reduktionen i administrativ börda står i direkt relation till minskningen av antalet enkätutskick. Enligt förslag 2.2.1 uppgår därmed minskningen i den administrativa bördan något försiktigt räknat till drygt 10 procent. Förslaget enligt 2.2.2 ger utrymme för en viss anpassning efter kostnadsramar och önskemål om minskad administrativ börda.

Kostnadskonsekvenserna torde vara direkt relaterade till förändringar av antal enkätutskick. Bearbetningskostnader påverkas inte.

Förslagen får inga konsekvenser för internationella åtaganden. Den officiella statistiken över nystartade företag används ej i samband med internationell rapportering av företagsdemografiska data.

2.3 Utökad användning av registerdata i nyföretagarstatistiken

2.3.1 Inledning

Denna förenkling innebär att den nuvarande statistiken över nystartade företag inom ramen för den internationella rapporteringen till Eurostat även kan bilda underlag för den officiella statistiken över nystartade företag. Situationen har under en följd av år varit sådan att en uppgift över nystartade företag har gällt för Sverige internationellt inom EU:s statistiksystem, och en annan uppgift har gällt inom landet. Definitionen av ett nystartat företag är identisk i de två systemen.

Antalet nystartade företag tas fram i det internationella systemet genom bearbetningar av företagsregister. Behovet av att bestämma storheten genuint nystartade företag med hjälp av en enkätfråga faller således bort. Variabler som ger information om värderingar och bedömningar samt viss svår fångad objektiv information, exempelvis finansiering av företag, måste dock fortsatt inhämtas via en enkät. I den nuvarande enkätbaserade statistiken uppgår urvalet i den del av undersökningen, i vilken den stora majoriteten av denna typ av information inhämtas, till cirka 10 000 företag.

Förenklingen innebär att cirka 75 000 enkäter årligen försvinner och cirka 10 000 enkäter återstår.

2.3.2 Registerbaserad statistik över nystartade företag och företagsdemografi

Statistiken över nystartade företag ingår i ett system av statistik gällande företagsdemografi. De nationella företagsregistren ligger till grund för produktionen av demografisk information, dels för att det föreligger en förordning sedan 1993 som reglerar verksamheten, dels för det bedömts icke vara möjligt att varje medlemsland skall direktinsamla information bland annat beroende på kostnader och på uppgiftslämnarbördan. Genom att använda företagsregister ges förutsättningar för konsistenta jämförelser mellan länder.

År 2000 började några länder att producera viss företagsdemografisk information. Det inledande arbetet, i vilket Sverige deltog, byggde på ett "Gentlemen's agreement" mellan generaldirektörerna vid de olika nationella statistikinstitutionerna. Från början var informationen begränsad och metoderna har successivt utvecklats utifrån den produktion som då efterfrågades i de årliga insamlingarna. Den SBS-förordning (Structural Business Statistics) som kom våren 2008 ligger till grund för den nuvarande produktionen av demografisk information. Det innebär att de metoder som nu används kommer att gälla ett flertal år framåt. Årets produktion av statistik, som i huvudsak avser referensår 2007, ställer krav på att alla 27 medlemsländer skall producera efterfrågad statistik.

Den nuvarande förordningen ställer krav på en årlig produktion av statistik gällande nystartade företag, nedlagda företag, preliminärt nedlagda företag samt överlevnaden av nystartade företag under en femårsperiod. Statistik om nyetablerade arbetsgivare som har minst en anställd har inget förordningsstöd utan görs för närvarande på frivillig basis. Förutom information om arbetsgivarföretag tas även information fram om snabbväxande företag. Sverige har deltagit i vissa delar av detta arbete.

2.3.3 Metod i den registerbaserade statistiken

Företagsregistret (FDB) är ett situationsregister. Det innebär att händelser löpande registreras, bearbetas och prioriteras. Förändringar kan bland annat avse population, avgränsning av statistiska enheter, klassificeringar eller variabler av olika slag. Innehåll samt regler för hur företagsregister skall hanteras och utvecklas finns beskrivet i en EU-förordning om Företagsregister. Den första förordningen kom 1993 och den andra, och senaste, 2008. I Sverige finns dessutom en separat förordning som reglerar verksamheten kring Allmänna företagsregistret (Basun) som är en publik del av FDB med ett begränsat innehåll.

I anslutning till den EU-förordning som styr de nationella företagsregistren har successivt över åren även en rekommendationsmanual tagits fram. Innehållet i manualen diskuteras löpande vid de EU-möten som berör Företagsregister och de rekommendationer som tas fram skall följas av medlemsstaterna då den utgör en operationalisering av förordningstexten. Manualen omfattar för närvarande 24 kapitel och dessa berör bland annat samordning utifrån företagsregister, rekommendationer för registerunderhåll, registerinnehåll, registerenheter, täckning, kvalitetsrekommendationer, hantering av händelser, demografiska händelser, kontinuitetsregler för arbetsställe, företag och företagsgrupp, användning av administrativa källor, enheter inom jordbruk och offentlig sektor.

De nationella företagsregistren skall ligga till grund för den statistik som produceras av medlemsländerna t.ex. för SBS (Structural Business Statistics), STS (Short Term Statistics), nationalräkenskaper, företagsdemografi och kommande statistik om globalisering.

Det finns tre statistiska enhetsnivåer i FDB; arbetsställe, företag och koncern/företagsgrupp. Arbetsstället används när beskrivningar görs på regional och lokal

nivå. Företaget är den institutionella enheten inom företagssektorn och är grundenhet för företagsstatistik. Företaget kan indelas i verksamhetsenheter och arbetsstället kan indelas i lokala verksamhetsenheter och dessa kan användas för bland annat branschstatistik. Koncernen/företagsgruppen har ett globalt perspektiv och kommer i framtiden bland annat, att ligga till grund för statistik från SCB som beskriver globaliseringsprocessen. När det gäller produktion av varor och tjänster så finns ett samband mellan enhetsnivåerna genom att summan av arbetsställena utgör företaget och summan av företagen inom en koncernstruktur utgör företagsgruppen. En variabel som kan summeras i enhetsstrukturen är t.ex. antal anställda och en variabel som kan aggregeras är näringsgren.

Med utgångspunkt från den löpande registrering som sker i FDB finns det ett intresse av att avgränsa populationer eftersom statistiken normalt avser tidsperioder. Eftersom en löpande registrering sker av start- och slutdatum i FDB kan händelser som avser till exempel ett kalenderår avgränsas. Det löpande situationsregistret bildar således utgångspunkt vid framtagandet av så kallade årgångsramar. En årgångsram syftar till att omfatta och beskriva ett kalenderår när det gäller population, enhetsavgränsning och referensårsriktiga klassningar. Årgångsramen kan exempelvis bilda underlag för att definiera undersökningspopulationer i olika sammanhang.

Det finns en eftersläpning från det att en händelse inträffar i verkligheten till dess att den via Skatteverket aviseras till SCB och till dess att den blir utredd och registrerad i Företagsregistret. Bedömningen är att det tar ca 1 månad för informationen att gå igenom denna kedja. Det innebär att en årgångspopulation som skall omfatta enheter som varit verksamma hela eller del av ett verksamhetsår avgränsas till tidsperioden 1 februari år t till 31 januari år $t+1$.

Verksamma i Företagsregistret är de enheter som uppfyller ett eller flera av kraven att vara arbetsgivare, momsregistrerad eller vara F-skatteregistrerad om man verkar inom en bransch som inte är momspliktig.

Eftersom variabelinnehållet inte alltid är komplett vid tidpunkten för registrering av verksamheten i FDB sker kompletteringar, till exempel sker en komplettering av näringsgren genom att uppgifter söks som kan finnas såväl framåt som bakåt i tiden. Man går framåt i tiden för att information kan ha kommit in senare och bakåt för att hämta uppgifter som kan ha tagits bort genom att FDB är ett situationsregister.

I framtiden är det tänkt att en löpande avtappning av information skall ske till en årgångsram (kalenderårsversion) så att befintlig information successivt byggs upp och sparas, vilket vill reducera behovet av kompletteringar.

Under ett kalenderår tas fyra versioner fram av FDB som ligger till grund för urvalsdragningar för bland annat den ekonomiska statistiken. Av de fyra urvalstillfällena så är versionen i november den viktigaste eftersom det vid detta tillfälle bland annat finns en samordning mellan års- och korttidsstatistik. FDB har när det gäller utrednings- och rättningsinsatser toppats för att novemberversionen skall vara så bra som möjligt. Därför hämtas i första hand information från de olika novemberversioner som finns av FDB.

Arbetet med att ta fram årgångsramar påbörjades i mitten av 90-talet och för bland annat för nationalräkenskaperna behov gjordes en enklare tillbakaskrivning till år 1980.

Det nuvarande FDB-systemet utvecklades huvudsakligen under perioden 1998-2000 medan arbetet med företagsdemografi startades 2005 på ett mer strukturerat sätt. Under perio-

den 2009-2011 är tanken att delar av det nuvarande FDB-systemet skall utvecklas utifrån nya behov bland annat utifrån krav som framkommit från den demografiska användningen.

I FDB finns två företagsbegrepp. Det ena, som benämns företagsenhet, används inom den ekonomiska statistiken och företagsdemografien. Begreppet utgår från den definition som tillämpas inom EU för företagsregister.

För den del av FDB som är offentligt och utgörs av Allmänna företagsregistret /(Basun) används begreppet företag och avser en juridisk person som bedriver verksamhet.

Då denna beskrivning handlar om att använda FDB för demografiska syften används genomgående begreppet företag och avser då det statistiska företaget.

Årgångsramen omfattar alla företag som varit verksamma under ett referensår det vill säga hela året eller en del av året. Företaget definieras i företagsramen utifrån den gällande EU-förordningen.

Identiteten för företagsenheten, FE-nummer, tilldelas av FDB och skall följa verksamheten och vara oberoende av ombildningar eller överlåtelser. För denna företagsidentitet tillämpas kontinuitetsregler. Vid sammanslagningar och splittring av verksamhet kan en ny identitet tilldelas respektive en identitet upphöra att gälla trots att verksamheten inte förändrats. För bland annat dessa fall finns behov av att i framtiden utveckla nuvarande statuskoder så att fler företagsdemografiska händelser förutom födelse och död registreras.

Årgångsramen kompletteras med de variabler som behövs i demografiarbetet för matchningsbearbetningar, kontroller och spridning.

Metoden som används innebär att ramen genom en gafflingsprocedur kompletteras steg för steg. Komplettering sker för olika variabler genom stegvisa kopplingar mot tidsmässigt olika versioner av FDB.

Skälen till kompletteringen är att information som berör referensåret kan komma in senare eller att i det nuvarande FDB-systemet i olika situationer information tas bort. Som tidigare nämnts kan behovet av kompletteringar reduceras när årsversioner skapas av FDB.

I samband med de samordnade urvalsdragningar som görs för i första hand den ekonomiska statistiken används speciella versioner av FDB. Vid dessa tillfällen eftersträvas en så hög registerkvalitet som möjligt och vissa speciella kontroller görs. Av de s.k. SAMU-versionerna av FDB som tas fram är det versionen i november som har allra högst kvalitet.

Det stegvisa kompletteringsarbetet av variabler sker enligt följande. I första hand används företags- och arbetsställeinformation från SAMU november år t, därefter SAMU t+1 och SAMU t-1. För nedlagda företag sker i första steg komplettering från SAMU t-1. Varje år tas fyra SAMU-versioner fram och i vissa situationer används alla fyra.

Följande variabler ingår i ramen:

Näringsgren

I FDB finns såväl SNI 2002 som SNI 2007 för referensåren 2008 och 2009. Näringsgren omfattar fem siffror varav de fyra första är gemensam med NACE medan den femte siffran är nationell. Vid matchningar används 4-siffernivån och vid leverans av data görs sammanställningar på olika aggregerade nivåer.

I företagsdemografien används den näringsgrenskod som används av statistiken och där bland annat hjälpverksamhet klassas utifrån det företag som det betjänar.

Antal anställda

För företag som har ett arbetsställe under hela kalenderåret beräknas antal anställda genom att ett genomsnitt beräknas utifrån de KU (kontrolluppgifter) som avser slutet av år t-1 respektive slutet av år t.

För flerarbetsställeföretagen har i första hand uppgiften om antal anställda hämtats från den version av FDB som tas fram till urvalsdragningarna i november år t eftersom den har hög kvalitet.

Företag som inte har KU påförs denna uppgift genom att lönesumman divideras med medellönen i olika näringsgrenar där hänsyn tas till juridisk form och för i första hand.

Storleksklasserna för antal anställda och antal sysselsatta omfattar 0, 1-4, 5-9, 10-19 och 20 och större.

Antal sysselsatta

Eurostat rekommenderar att variabeln beräknas genom att konstanter läggs till uppgiften om antal anställda. För enskilda företag +1, handelsbolag +2 samt aktiebolag +0. Variabeln antal sysselsatta kommer att utredas under hösten 2009 och precisionen kan förmodligen förbättras.

Omsättning

Det finns flera källor som innehåller antingen omsättningsuppgifter eller också uppgifter som kan ligga till grund för en beräkning av omsättningen.

Följande rangordning har använts för att få så bra kvalitet som möjligt samt för en samordning med bland annat den årliga företagsstatistiken. Härigenom används samma data vid leveranser till Eurostat. I första hand används den omsättning som insamlats och/eller använts inom Företagsstatistiken, i andra används uppgifter från standardiserade räkenskapsutdrag (SRU) och i tredje hand framräknad omsättning utifrån momsmaterialet.

Belägenhetsadress

Adressen skall avse företagets belägenhet. Den består av gata, gatunummer och postort. För flerarbetsställeföretag används adressen för huvudarbetsstället och för ettarbetsställeföretag används arbetsställets belägenhetsadress. Adresserna skall ha samma standard. Under en period i början av 2000-talet gjordes en ändring i adresstandarden vilket innebar ett speciellt redigeringsarbete av olika adresstyper. Ett problem vid användning av belägenhetsadress är områden där många företag finns samlade t.ex. vid köpcentrum.

Juridisk form

Den juridiska formen är beroende av den nationella lagstiftningen vilket gör att det är svårt att hitta en gemensam indelning för samtliga EU-länder. Den indelning som överenskommits är; aktiebolag, enskilda näringsidkare, handelsbolag och kommanditbolag samt offentliga korporationer.

Följande juridiska former tas bort: 81 – Statliga enheter, 82 – Kommuner samt 83 – Kommunalförbund.

Namn

Namn hämtas från den juridiska enheten. För företag som är relaterade till flera juridiska enheter hämtas namn från den övergripande juridiska enheten. I själva matchningsproceduren har namnet redigerats för att få en bättre träffbild.

Sektorkod

Sektorkoden används så att endast marknadsorienterade aktiviteter ingår. Sektorerna 710, 721 samt 722 elimineras d.v.s. Hushållens icke vinstdrivande organisationer, Svenska kyrkan samt Andra registrerade trossamfund.

Telefonnummer

Riktnummer såväl som lokalnummer används. Kan innebära vissa problem t.ex. när flera företag är kopplade till ett växeltelefonnummer.

Övriga variabler

Vid olika bearbetningar används ytterligare variabler bland annat statuskoder i kombination med start och slutdatum, koppling/kopplingar mellan företaget och den juridiska enheten/juridiska enheter, antal arbetsställen som ett företag har, kopplingen mellan företag och arbetsställe, vilket arbetsställe som är huvudarbetsställe. Dessutom skapas olika variabler som skall användas vid de leveranser som görs till Eurostat bland annat olika grupperingar av näringsgrenskoder.

Bruttopopulation av nystartade företag

Bearbetningarna utgår från den population som omfattar verksamma företag för ett visst år, år t , N . För att ta fram nystartade företag behövs population N för år t , $t-1$ och $t-2$ och för skattningar av nedlagda företag behövs population N för år t , $t+1$ och $t+2$.

Inledningsvis jämförs populationen för N år t med populationen N $t-1$. Detta resulterar i en grupp företag som finns i population N men inte i population N $t-1$ d.v.s. företag som har identiteter år t men som inte finns $t-1$; en bruttopopulation av nystartade företag.

Ett företag definieras som nystartat om det inte har haft verksamhet de två senaste åren. Således matchas brutto nystartade år t med populationen N för år $t-2$.

Den resterande bruttopopulationen av nystartade företag omfattar företag som utifrån företagsidentiteten är nya år t och som inte varit verksamma de två senaste åren.

2.3.4 Bearbetningar och matchningsprocedur

För att eliminera företag som skapats genom t.ex. ombildningar och överlåtelser men som inte följts upp i den reguljära registervården görs ett antal matchningar. Det finns ett antal fastställda matchningsprocedurer med fastställda kombinationer av variabler som varje land skall göra men därutöver kan ytterligare nationella uppläggningar användas. Man vill ta fram verkligt nystartade företag genom att eliminera händelser som har att göra med överlåtelser, ombildningar, sammanslagningar eller uppsplittring av verksamhet.

Bruttopopulationen av nystartade företag jämförs dels mot den resterande delen av den totala årgångsramen för demografin år t som innehåller samtliga enheter utan begränsningar på t.ex. SNI samt den totala årgångsramen för demografin år $t-1$. Man söker efter kopplingar innevarande år samt föregående år. Skälet till att den totala ramen används är att undvika att ett företag genom byte av näringsgren skall definieras som nystartat.

För närvarande tillämpas följande steg:

- För att undvika att nystartade företag tillkommit genom att man övertagit ett arbetsställe från ett annat företag så selekteras i det första steget alla arbetsställen som har ett startdatum som är tidigare än referensåret. Om ett företag har arbetsställen från tidigare år som tillsammans har minst 50 % av de anställda så tas företaget bort.
- Företag som inte hade omsättning (momsbefriade branscher undantagna, exempelvis inom vård och omsorg) eller anställda under det senaste referensåret 2007 och som inte heller hade det under hösten 2008 tas bort i ett andra steg. Regeln följer definitionen för verksamma företag.

Enligt rekommendationsmanualen skall tre matchningsvariabler användas; namn, belägenhetsadress och näringsgren. Förutom dessa har även telefonnummer använts. Matchningsproceduren innebär att variablerna används parvis. För att undersöka om de kopplingar som fåtts fram genom matchningsproceduren är riktiga görs ytterligare tester. Data för det påföljande året i form av omsättning skall bestyrka att verksamheten upphört. Förutom detta görs vissa stickprov. De följande matchningsstegen omfattar följande variabler:

- namn och belägenhetsadress. Vid denna matchning undantas enskilda näringsidkare (fysiska personer).
- namn och näringsgren.
- belägenhetsadress och telefonnummer.
- näringsgren och telefon.
- näringsgren och belägenhetsadress.

När systemet för kopplingar utvecklades genomfördes en rad tester för att se hur resultaten varierade beroende på olika kombinationer av matchningskriterier. När väl kopplingarna är funna görs maskinellt ytterligare tester för att bland annat se hur berörda företag ser ut efter ytterligare en period när det gäller verksamhet och omsättning.

Efter att ha gått från den inledande bruttopopulationen till en nettopopulation efter matchningarna så genomförs slutkontroller. Dessa innebär att alla nystartade företag som har minst 20 anställda och/eller minst en miljon Euro i omsättning kontrolleras manuellt. I första hand kontrolleras arbetsstället/arbetsställena samt om ett företag ingår i en koncern och händelser som kan vara relaterade till andra bolag. Ett hjälpmedel är det fritextfält som används i registervården för att beskriva olika händelser.

2.3.5 Kopplingar till andra register

Kopplingen mellan ett företag och dess arbetsställe/arbetsställen och de personer som arbetar där fås via de årliga kontrolluppgifterna som arbetsgivaren lämnar vid årsskiftet varje år. Kontrolluppgiften länkar samman företagssfären och individsfären.

För företag som har mer än ett arbetsställe påförs för varje anställd ett särskilt arbetsställe-nummer som är kopplat till arbetsställebegreppet i FDB.

Basregistren har numera ansvar för att stämma av inkommande administrativa material. För FDB:s del innebär detta att informationen i de administrativa materialen Momsuppgifter, LAPS (Lönesumma, arbetsgivaravgift och preliminär A-skatt), KU (kontrolluppgifter) och SRU (Standardiserade räkenskapsutdrag) löpande skall stämmas av mot FDB.

För att underlätta användandet av de olika registren skall ett korsregister skapas som kopplar ihop identiteterna.

Uppbyggnaden av registersystemet kommer, med de begränsningar som finns för sekretess, att på sikt ge potentiella möjligheter att sammanställa den information som finns i de olika sfärerna i och med att kopplingarna mellan registren kommer att utvecklas och underhållas.

Kopplingen mellan de olika sfärerna skall tydliggöras med hjälp av särskilda kopplingstabeller vilket innebär att en särskild kopplingstabell skapas för relationen mellan företag-arbetsställe-individ.

Ett arbete med att utveckla ett nytt FDB har påbörjats. Registret skall bättre tillgodose nya behov och krav som framkommit i olika sammanhang. I första hand kommer kraven från en ny EU-förordning om företagsregister, genom de beslut som tagits om basregistrens framtida roll och funktion inom SCB samt krav på SCB:s registersystem inför Census 2011. Dessutom behöver FDB bättre anpassas till Nationalräkenskapernas behov liksom de krav som ställs i samband med uppbyggnaden av ett europeiskt register över multinationella företag (samarbete med Eurostat och övriga medlemsstater inom EU).

Det finns av flera skäl behov av att införa och arbeta med ytterligare statuskoder än de som gäller för födelse och död. Ett skäl är att de administrativa materialen skall avstämmas mot FDB och olika populationer behöver definieras och ett annat att FDB bättre skall kunna användas för olika ändamål. Ett sådant ändamål är företagsdemografiska bearbetningar där det finns behov av att utöka koderna för att t.ex. ge möjlighet att dokumentera sammanslagningar och splittringar.

2.3.6 Kopplingar gällande vissa variabler i nyföretagarstatistiken

Några av de variabler som ingår i den enkätbaserade nyföretagarstatistiken samt information om anställda och om företagaren kan hämtas från register.

Information om anställda

Den koppling som finns på kontrolluppgiften ger möjlighet att knyta individer till ett arbetsställe. Arbetsstället är i sin tur länkat till andra typer av enheter t.ex. företag, koncern/företagsgrupp, multinationella företag. Därigenom kan individinformation summeras eller aggregeras till dessa nivåer. De statistiska enheterna arbetsställe, företag och företagsgrupp (nationella och multinationella koncerner) har unika identiteter och det finns kontinuitetsregler som bland annat finns dokumenterade i EU:s Rekommendationsmanual för Företagsregister. Det innebär att man kan följa dessa enheter över tiden.

Information om företagare

De personliga företagen identifieras genom person- och organisationsnummer vilket gör det lätt att använda individrelaterad information. Enligt aktiebolagslagen skall varje bolag bland annat registrera styrelsemedlemmar, deras personnummer och deras uppdrag i styrelsen. Detta ger möjlighet att knyta individinformation till företaget. Den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken (RAMS) klassificerar individerna som enskild näringsidkare, fåmansaktiebolagsdelägare eller anställda. Dessutom kan en person vara kombinator d.v.s. vara anställd men också samtidigt vara enskild näringsidkare eller fåmansaktiebolagsdelägare eller enskild näringsidkare och fåmansaktiebolagsdelägare.

Antal anställda

Variabeln antal anställda finns i FDB. Beräkningssättet finns tidigare beskrivet. Denna variabel kommer att tillsammans med variabeln antal sysselsatta att utredas under hösten 2009.

Antal sysselsatta

Variabeln antal sysselsatta finns i FDB-systemet och beräknas i nuläget genom att en konstant läggs till antalet anställda beroende på juridisk form. Variabeln kommer att utredas för att se om det finns bättre beräkningssätt än den schablon som används idag.

Omsättning

Det finns flera källor till denna variabel. I FDB finns omsättning beräknat utifrån momsomsättningen. I demografiarbetet liksom vid leveranser av material till Eurostat används en turordning där man i första hand använder den omsättning som insamlats

och/eller använts inom Företagsstatistiken, i andra används uppgifter från standardiserade räkenskapsutdrag (SRU) och i tredje hand framräknad omsättning utifrån momsmaterialet

Kön och ålder

Beräknas från personnumret.

Härkomst och utbildning

Finns som variabler i individregister för företagaren och den anställde.

Tidigare sysselsättning

Finns registrerat i den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken (RAMS).

Sammanfattningsvis kan individinformation om de anställda eller om företagaren knytas till den/de företag och den demografiska information som tas fram inom EU. Genom den koppling som finns mellan arbetsställe och individ fås individinformation om de anställda och genom företagarens identitet (personnummer) kan också individinformation kopplas till denna. Förutom för företaget kan även de demografiska händelserna på andra enhetsnivåer t.ex. för arbetsställe eller för koncern/företagsgrupp beskrivas. Redan idag används och kopplas individuppgifter om anställda eller om företagaren i samband med produktionen av den Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS).

2.4 Konsekvenser i termer av förändrade analysmöjligheter med statistikmaterialet

2.4.1 Inledning

Under den tidsperiod från 1998 för vilken en internationell rapportering gjorts gällande nystartade företag har denna systematiskt visat ett större antal nystartade företag jämfört med den officiella statistiken. Skillnaden (med jämförbar branschtäckning) har vanligen varierat mellan fyra och nio procent. Den genomsnittliga skillnaden uppgick under åren 1998 till 2007 till knappt åtta procent. År 2001 uppgick skillnaden till 15 procent. Den officiella statistiken visade detta år en kraftigare minskning i antal nya företag (-8 procent) jämfört med den internationella statistiken (- 4 procent), vilket medförde att skillnaden ökade. År 2002 visade den officiella statistiken en ökning i antal nya företag med fem procent medan den internationella rapporteringen visade en fortsatt minskning med fyra procent. Skillnaden i nivå reducerades till 6 procent.

Under år 2007 uppgick skillnaden till cirka tre procent. Antalet nystartade företag ökade detta år betydligt kraftigare enligt den officiella statistiken jämfört med uppgifter enligt den internationella statistikrapporteringen. Enligt den förra ökade antalet nya företag med 22 procent, enligt den senare med 13 procent.

Normalt finns det mycket begränsade möjligheter att bedöma tillförlitligheten med avseende på uppgiften om ett företag är nystartat eller ej enligt enkätuppgifterna. Många andra variabler i enkätundersökningen kan kontrolleras för rimlighet, konsistens eller mot registerdata.

För 2007 är det dock känt att en viss del av de nystartade företagen utgjordes av kortlivade enheter vilka i tidigare undersökningar sannolikt inte uppgivit att de startat ett företag. Orsaken till detta förhållande skulle vara att undersökningens uppläggning förändrades detta år, bland annat så att tidsförläggningen av enkätutskicken kom att ligga betydligt närmare aktiveringstidpunkten för flertalet av företagen. Detta innebär att kortlivade företag i högre utsträckning kommit att beröras av undersökningen direkt under sin levnad. Även i tidigare undersökningar skulle dessa respondenter i princip ha rapporterat start av företag. Det förhållandet att företaget hunnit avvecklas och i vissa fall en tidsperiod på flera månader förflutit kan dock ha bidragit till att företagsstarten aldrig rapporterats i enkätsvaret. Modellberäkningar utförda av dataproducenten ger stöd för en sådan slutsats.

Ett grundläggande kriterium för användbarheten av statistiska data är tillförlitligheten. Kriterier som exempelvis användaranpassning, aktualitet och nedbrytbarhet måste vara underordnade. Förekomsten av en systematisk skillnad mellan de två metoderna för att ta fram uppgifter om antal nystartade företag utgör här ett problem. Andra viktiga kriterier gäller statistikens tillgänglighet för analys, dess konsistens över tid och i förhållande till annan statistik samt användbarhet till internationell jämförelse.

2.4.2 Tillförlitlighet

En systematisk skillnad föreligger mellan den officiella statistiken över antal nystartade företag och den internationella statistiken på området. Den internationella statistiken visar ett något högre antal nystartade företag. Statistiken uppvisar en i stora drag trendmässig och konjunkturrellt sett likartad utveckling. En central fråga gällande tillförlitligheten i statistiken gäller vilken nivå som kan anses vara mest trovärdig.

Resultatet för 2007 visade att skillnaden i totalresultatet mellan de två metoderna för att ta fram statistiken var mindre jämfört med tidigare år. Den enkätbaserade statistiken fångade under detta år troligtvis på ett bättre sätt upp kortlivade företag. I den registerbaserade statistiken förekommer inte denna typ av problematik. I denna statistik görs en kontroll för livslängd så att företag med livslängder under tio dagar sorteras bort.

Detta förhållande ger en konkret uppfattning om en av den enkätbaserade statistikens problem. Resultaten är bland annat beroende av faktorer som har att göra med uppgiftslämnarens uppfattning av den aktuella enkäten; i detta fall enkätens tidsförläggning i förhållande till tidpunkten för starten av företaget.

I de rekommendationer gällande metodik för framtagande av statistik över nyetableringar av företag vilka utfärdats av Eurostat framhålls att en enkätbaserad statistik är olämplig bland annat på grund av de statistiska osäkerhetsfaktorer som oundgängligen hänger samman med urvals- och enkätbaserad statistik.¹

Denna osäkerhet gäller inte enbart faktorer som exempelvis ramtäckning, bearbetningsfel och bortfall utan även förhållanden vilka kan resultera i systematiska fel. Sistnämnda faktorer är ofta både svåra att varsebli och i aktuella fall ta hänsyn till i skattningsberäkningarna. I enkätbaserad statistik med urval och bortfall finns vid sidan av den matematiska osäkerheten alltid ett element av genuin osäkerhet gällande uppgiftslämnarens svarsbeteende.

En viktig skillnad med avseende på möjlighet att värdera tillförlitligheten i den enkätbaserade och den registerbaserade statistiken gäller tillgång på information gällande osäkerhetsfaktorer.

Ett känt problem i samband med registerbearbetningarna gällande den svenska nyföretagarstatistiken har varit bristande branschtäckning. I de nuvarande bearbetningarna hämtas denna information från den enkätbaserade statistiken gällande nystartade företag. Problemet kan dock alternativt hanteras genom exempelvis förändrade regler och praxis för Skatteverkets registrering och behandling av företagens uppgifter om verksamhet och branschkodning enligt SNI.

Detta kan jämföras med en möjlig felkälla i den enkätbaserade statistiken; kortlivade företag. Denna potentiella felkälla har dock inte uppmärksammats under den tid sedan 1987 som den enkätbaserade statistiken producerats.

2.4.3 Internationell jämförbarhet

Den officiella statistiken över nystartade företag bygger på den inom Eurostat vedertagna definitionen av ett nystartat företag. Detta förhållande utgör i sig ett problem då denna statistik i allmänhet uppvisat icke helt obetydliga skillnader i förhållande till den internationellt sett vedertagna svenska rapporteringen på området.

En samstämmighet och harmonisering gällande myndighetsdata på detta område måste bedömas som önskvärd. Möjligheten till meningsfulla internationella jämförelser minskar då olika resultat gällande definitionsmässigt den samma variabel redovisas.

2.4.4 Nedbrytbarhet

Det centrala motivet i sammanhang med utökningen av enkätundersökningen till en totalundersökning år 2007 gällde möjligheten till att bryta ned data gällande nystartade företag på branschnivå och geografisk nivå.

Ändringen till en totalundersökning omfattande totalt cirka 85 000 enkäter årligen jämfört med ett tidigare urval omfattande cirka 25 000 företag innebar en ökad möjlighet till nedbrytning - dock kanske ej i förväntad omfattning. Detta förhållande kan tillskrivas två faktorer; svarsbortfall, samt viktigare; definitionen av starttidpunkt för företaget.

¹ Eurostat- OECD manual on Business demography statistics, kapitel två

Det senare har betydelse för möjligheten till nedbrytning av data. Tidpunkten för start av företag är i Eurostat- och OECD-statistiksystem gällande företagsetableringar kopplat till typ av företagsstart; start av helt ny verksamhet eller start som arbetsgivarföretag. I det förra fallet är rekommendationen att ett företag skall anses ha startat sin verksamhet vid den tidpunkt då företaget registrerats i företagsregister².

Den registerbaserade statistiken över nystartade företag ansluter sig definitionsmässigt till denna rekommendation.

I den enkätbaserade statistiken över nystartade företag uppkommer en betydande statistisk osäkerhet vilken kan hänföras till skattningen av starttidpunkt för företag.

Starttidpunkt anges i ett enkätsvar i undersökningen. Företag vilka angett en starttidpunkt skiljd från det aktuella referenskvartalet har relaterats till en begreppsmässigt okänd population nyaktiverade företag, imputerat med faktiskt antal nyaktiverade företag under kvartalet. Dessa företag erhåller låga urvalsfraktioner vilket ökar den rapporterade urvalsosäkerheten.

I fråga om möjlighet till nedbrytning av företagsdemografiska data geografiskt uppkommer en fråga om distinktionen mellan företag och arbetsställe. Problemet kan sannolikt lösas på ett enklare och mer tillförlitligt sätt i den registerbaserade metoden. Detta följer av att i denna metod utnyttjas detaljerade uppgifter om företagens alternativt arbetsställets identitet i form av namn och adress- och telefonuppgifter. I den enkätbaserade metoden utgör företaget den minsta observationsenheten. Information gällande eventuella arbetsställen eller för belägenhetsadresser skiljda från registreringsadresser, måste i denna metod inhämtas via enkät, vilket inte sker för närvarande. Redovisningen av statistik över nystartade företag enligt enkätmetoden efter geografi innehåller således en felkälla i det att statistiken baseras på företagsidentiteter.

2.4.5 Tillgänglighet

Tillgängligheten för data gällande officiell nyföretagarstatistik begränsas av att hänsyn måste tas till statistiska felmarginaler. Även med liberala regler för hur stora felmarginaler som godtas i redovisningen i den nuvarande totalundersökningen begränsas rapporteringen av data.

Förekomsten av urvalsosäkerhet innebär vidare att tillgängligheten för analys av data begränsas. Dokumentation, utlämnande, användande och tolkning av mikrodata försvåras då hänsyn bland annat skall tas till stratifiering, urvalsfraktioner, skattningsmetod och sekretessregler.

2.4.6 Konsistens

Konsistensen över tid i den officiella nyföretagarstatistiken baserad på enkäter hänger bland annat samman med innehåll och formuleringar i frågeställningar i enkäten. En genomgång av de undersökningar som genomförts sedan starten av denna statistik visar att både innehåll och formuleringar i de enkäter som använts förändrats i betydande utsträckning.

² Eurostat- OECD manual on Business demography statistics, kapitel fem

Urvalsramen till enkätundersökningen baseras på företagsregistret. Förändringar i företagsregistret inverkar på resultaten i undersökningen. Enkätundersökningen kan dock inte tillföra ytterligare information gällande företagspopulationen. Om exempelvis en grupp företag utesluts ur företagsregistret kan enkätundersökningen aldrig fånga upp dessa företag.

Den internationella rapporteringen av statistik gällande nystartade företag ingår i ett sammanhang av statistik till internationell rapportering av statistik gällande exempelvis nedläggningar av företag, överlevnad av företag med tidshorisont fem år, samt snabbväxande företag. Statistiken över nystartade företag i detta system är således konsistent med andra företagsdemografiska data.

Den officiella statistiken gällande nystartade företag och uppföljning av nystartade företag efter tre år ligger utanför detta system och är således inte konsistent med existerande statistik över exempelvis företagsnedläggningar.

2.4.7 Aktualitet

Den nuvarande registerbaserade statistiken tas fram med två års fördröjning. Företagsregistret uppdateras löpande. Orsaken till fördröjningen står att finna i aktivitetskriteriet på två år för nystartade företag.

Storleken på denna grupp är dock begränsad (cirka två procent) och förefaller stabil. Detta innebär att preliminära data med kort tidsfördröjning och med god kvalitet kan vara möjliga att producera enligt denna metod. Kompensationsmetoder för att behandla aktivitetskriteriet torde vara möjliga att utveckla.

Preliminära data har förekommit i den enkätbaserade statistiken. Aktualiteten i den enkätbaserade statistiken begränsas av oundgänglig tidsfördröjning i samband med utsändning och behandling av enkäter.

2.4.8 Utvecklingspotential

Inom det internationella statistiksystemet gällande företagsdemografi pågår ett fortlöpande utvecklingsarbete. Inom området nyetableringar av företag gäller denna distinktion mellan nystart och nystart som arbetsgivarföretag. Den senare utgör inte en enkel undergrupp inom den förra. För att kartlägga denna grupp skulle således enligt den enkätbaserade metoden löpande enkätundersökningar krävas årligen för att följa företagen då arbetsgivarföretag startas bland tidigare nystartade företag. Gruppen anses viktig då dessa företag skapar arbetstillfällen samt företag som startas av exempelvis skatteplaneringsskäl i viss utsträckning kan sorteras bort.³ En ytterligare utvidgning gäller statistik över nystartade företag med flera anställda. Även i detta fall är en registerbaserad metod mer ändamålsenlig jämfört med enkätbaserade undersökningar.

2.4.9 Uppföljningsstudier

Inom området Nystartade företag produceras intermittent statistik gällande uppföljning av företag tre år efter start. Motsvarande statistik, med annan metod, produceras inom ramen för rapporteringen av företagsdemografiska data till Eurostat. Skillnaden, förutom metod, gäller innehåll. I den enkätbaserade statistiken inhämtas information gällande attityd- och värderingsberoende variabler.

³ OECD, *A proposed framework for business demography statistics* samt OECD, *Measuring entrepreneurship, a digest of indicators*

Utfallet gällande dessa variabler uppvisar stabila resultat mellan olika undersökningsomgångar. Utfallet gällande objektiva mätbara variabler, exempelvis antal överlevande företag, har varit likartat enligt den registerbaserade och enkätbaserade metoden.

2.5 Konsekvenser i övrigt

Reduktionen i administrativ börda för företagen och i kostnad för myndigheterna torde stå i direkt relation till minskningen av antalet enkätutskick. Besparingen innebär att cirka 75 000 enkäter årligen försvinner i nyföretagarundersökningen och cirka 10 000 enkäter återstår.

Förslaget innebär att den officiella statistiken anpassas till rådande internationell standard inom området och att internationella jämförelser underlättas.

3 Internationella företag

3.1 Inledning

Med internationella företag avses dels företag i Sverige med utländska ägare och dels svenska koncerner med dotterbolag i utlandet. Inom statistikområdet internationella företag publicerar Tillväxtanalys tre produkter, Svenska koncerner med verksamhet i utlandet, Forskning och utveckling i internationella företag samt studien Utländska företag.

Statistiken över internationella företag är reglerad enligt "Regulation (EC) No 716/2007 of the European Parliament and of the Council On 20 June 2007 on Community statistics on the structure and activity of foreign affiliates" (FATS-R), vilken avser både Utländska företag (inward investment) och Svenska koncerner med dotterbolag i utlandet (outward investment). Enligt förordningen är statistik över internationella företag obligatorisk för EU:s medlemsländer att leverera till Eurostat. Medlemsländerna har haft möjlighet att lämna synpunkter på förordningen.

3.2 Forskning och utveckling i internationella företag

Statistiken syftar till att kartlägga utvecklingen och omfattningen av den forsknings- och utvecklingsverksamhet som de största svenska koncernerna bedriver i Sverige och utomlands, samt den FoU-verksamhet som svenska och utländska företag bedriver i Sverige. Dessutom finns en särskild undersökning av de största utländska koncernernas FoU-verksamhet i Sverige. De variabler som efterfrågas i enkäterna är de totala ekonomiska och de totala personella insatserna för FoU inom företaget redovisat per land. Studien har genomförts åren 1995-2007 och undersökningen genomförs vartannat år.

Forskning och utveckling i internationella företag består av tre delundersökningar:

- ca 20 stora svenskägda koncerner undersöks avseende deras FoU i Sverige och utlandet genom en postenkät vartannat år. Populationen hämtas från en årlig kartläggning av samtliga koncerner i Sverige som har minst ett dotterbolag i utlandet. Enkäten har uppgiftslämnarplikt och beräknas ta 0,5-2 timmar för respektive respondent att svara på.
- ca 10 stora utlandsägda koncerner undersöks avseende deras FoU i Sverige genom en postenkät vartannat år. Populationen består av koncerner som tidigare ingått i delundersökning 1, men som fått utländska ägare. Enkäten har uppgiftslämnarplikt och beräknas ta 0,5-2 timmar för respektive respondent att svara på.
- en samkörning av Tillväxtanalys register över svenska internationella och utländska företag med SCB:s ordinarie FoU-undersökning. Populationen är avgränsad till företag som har minst tio anställda. Enkäten har uppgiftslämnarplikt men inte genom Tillväxtanalys föreskrifter utan via SCB.

Den totala uppgiftslämnarbördan för näringslivet är inte stor för denna undersökning, beroende på det låga antalet respondenter. Det gör att nyttan av undersökningen, en god bild av internationaliseringen av svenskt näringslivs FoU, kan bedömas vara större än kostnaden, det vill säga uppgiftslämnarbördan för de 30 tal företag som ombeds att svara på enkäten.

3.3 Svenska koncerner med dotterbolag i utlandet

I denna statistik undersöks svenska koncerner med dotterbolag i utlandet. Av främst kontrollskäl undersöks också koncerner i Sverige som har dotterbolag i utlandet men som kontrolleras av utländska ägare. Dessa koncerner redovisas dock inte i statistikrapporten.

Undersökningspopulationen utgörs av samtliga koncerner i Sverige som under undersökningsåret har dotterbolag i utlandet. Som ram används koncernregistret.

För de svenska koncernerna utgörs undersökningsobjektet av den totala koncernen. Ett undantag gäller statliga affärsverk där undersökningsobjekten utgörs av den eller de koncernstrukturer som ligger under det statliga affärsverket och som har utländska dotterbolag.

Undersökningen grundas på koncernmödrarnas offentliga årsredovisningar, vilka tillhandahålls av Bolagsverket. Grundregistrering utförs av ett privat företag som har stor erfarenhet av ordinarie bokslutsregistreringar. När det gäller den aktuella informationen finns ingen standardiserad presentationsform i årsredovisningarna, utan arbetet innebär i princip en genomläsning av den i regel mycket omfattande notförteckningen.

För att uppfylla Sveriges åtaganden gentemot EU ingår från och med referensåret 2007 samtliga koncerner från populationen i en enkätundersökning, beroende på att detta år trädde den nya EU-förordningen 716/2007 ikraft. Detta var första året som enkätundersökningen riktade sig till samtliga koncerner i populationen. Tidigare år har det enbart gått ut en kompletterande enkät till ett 10-tal koncerner, de koncerner som inte lämnat fullständig information om antal anställda i utlandet.

De koncerner som redovisat uppgifter över antal anställda per land i årsredovisningen har denna information förtryckt och respondenterna behöver enbart kontrollera uppgifterna. Övriga koncerner ombeds i enkäten att lämna fullständig information över antal anställda per land. Dessutom ombeds samtliga koncerner lämna uppgifter över omsättning samt antal företag per land, detta är de nya uppgifter som EU förordningen kräver.

Den kompletterande enkäten skickas ut till ungefär 3000 koncerner och uppskattas ta mellan 10 och 60 minuter att svara på. Skillnaden i tid beror mycket på hur omfattande koncerns verksamhet i utlandet är samt hur koncernens internredovisning ser ut.

Statistiken över svenska koncerner med dotterbolag i utlandet omfattar och redovisar uppgifter om koncernernas anställda, omsättning samt antal företag fördelat på land och bransch.

Statistik över svenska koncerner med dotterbolag i utlandet har tidigare samlats in för åren 1990, 1993 och 1996-2007.

Enkätundersökningen har ej svarsplikt, vilket dock planeras till nästa års undersökning. Svarsfrekvensen på enkäten det första året var mycket låg, då endast ungefär en tredjedel av respondenterna svarade på enkäten. För att Sverige ska kunna uppfylla sitt åtagande gentemot EU krävs en högre svarsfrekvens.

3.4 Utländska företag

Statistiken gällande Utländska företag baseras på en årlig undersökning av ägarförhållanden i utländska företag, filialer och arbetsställen. Uppgifter om anställda efter bransch och ägarland samt etableringsformer presenteras.

Uppgiftsskyldighet föreligger för denna undersökning. Förutom insamling av uppgifter via postenkäter och elektroniska enkäter görs också en samkörning mot SCB:s Företagsdatabas

Ägandeförhållanden i samtliga företag som finns i Tillväxtanalys register över utländska företag undersöks sedan 1996 årligen via postenkäter. I 2005 års undersökning infördes även webbenkäter.

Vid skapande av populationen hämtas inledningsvis de utländska företagen från fjolårets register. Registret uppdateras med uppgifter från listor som tas fram från bland annat tidningar, Koncernredovisningar, ISA och ambassader i utlandet. Nya uppgifter om filialer hämtas från Skatteverket till SCB. Filialer utan fast driftsställe ingår ej. Direkt innan utskick hämtas nya uppgifter om de utländska företagens från koncernstruktur.

Post- och webbenkäter består av tre olika varianter, där den mest omfattande skickas till koncernmoderbolaget i Sverige och en mindre omfattande skickas till dotterbolagen. En förenklad enkät skickas till filialerna.

Uppgifterna från enkätundersökningen samkörs sedan med identitetsuppgifter samt anställda från FDB.

Målpopulationen är samtliga aktiva utländska företag i Sverige. Statistiken omfattar alla identifierade företag där mer än 50 procent av röstvärdet innehas av en eller flera utländska ägare. Med aktiva företag avses företag som:

- är registrerade för moms och/eller är registrerade som arbetsgivare och/eller är F-skatteregistrerat i momsbefriad bransch.
- varande moderbolag vilka inte är registrerade för moms eller som arbetsgivare, men har aktiva dotterbolag.
- varande företag med stor ekonomisk betydelse, det vill säga företag som har en balansomslutning på över 30 miljoner kronor eller ett aktieinnehav hos VPC på över 30 miljoner kronor.

Undersökningsobjekt är företag, filialer och arbetsställen. Enkäten vänder sig till moderbolag, dotterbolag och filialer. Därefter kompletteras denna med uppgifter om arbetsställen från FDB. Filialer ingår i undersökningen sedan referensåret 1994.

Statistiken utgår från bestämning av ägandeförhållanden och nationalitet på studerade företag per 31 december. Därefter kompletteras dessa uppgifter så långt som möjligt med andra undersökningar för att reducera uppgiftslämnandet.

Med ägande avses det företag i utlandet som kontrollerar respektive kan utöva inflytande över företagets verksamhet i Sverige. Ägandet och företagets nationalitet bestäms efter den yttersta utländska investerarens röstvärde i företaget. Detta röstvärde måste överstiga 50 procent.

Antalet undersökta företag i den senaste undersökningen, referensåret 2008, var ca 15 000 företag. Av dessa företag var det 12 861 som klassificerades som utlandsägda. Av dessa företag var 6 579 företag moderbolag, 1 115 filialer och 5 167 dotterbolag.

Det tidigare förslaget som presenterats för att minska uppgiftslämnarbördan var att i större omfattning utnyttja koncernregistret. Istället för att samla in uppgifter för samtliga företag i Sverige kan man låta moderbolagen i respektive koncernstruktur svara för de företag som ingår i koncernen. Detta skulle leda till att de 5 167 dotterbolagen inte kommer att få någon enkät utan att dessa uppgifter istället hämtas från moderbolagen. Detta gör att antalet respondenter kommer att minska med ca 40 procent vilket dock inte innebär att uppgiftslämnarbördan minskar i samma omfattning då moderbolagsenkäterna är något mer omfattande och i och med detta förslag ytterligare kommer att öka något i omfattning.

Den totala uppgiftslämnarbördan för näringslivet blir dock betydligt lägre med denna metod, minskningen bör ligga i storleksordningen 35-25 procent.

3.5 Konsekvenser

Den totala uppgiftslämnarbördan för näringslivet från statistikområdet internationella företag kommer inte att minska med de planerade åtgärderna inom området. Minskningen av uppgiftslämnarbördan gällande produkten Utländska företag motsvaras av en ökning av uppgiftslämnarbördan inom området Svenska koncerner med dotterbolag i utlandet.

Kostnaden för staten att samla in och sammanställa materialet bör bli något lägre jämfört med dagens metod. Den ökade kostnaden det innebär att använda koncernregistret i större omfattning bör vara mindre än besparingen som görs genom att antalet enkätutskick minskar.

Nya internationella åtaganden gällande Svenska koncerner med dotterbolag i utlandet tillgodoses genom den nya enkätundersökningen.

Den nya enkätundersökningen gällande Svenska koncerner med dotterbolag i utlandet innebär förbättrade analysmöjligheter. Förbättringarna består i att nya variabler samlas in för de svenskägda dotterbolagen i utlandet, omsättning, antal företag samt uppgifter om dotterbolagens branschkod.

När det gäller undersökningen Utländska företag sker inga förändringar av analysmöjligheten av materialet.

4 Sammanfattande slutsatser

Genomgången av tänkbara regelförenklingsåtgärder visar att med relativt enkla åtgärder kan målet om 25 procent minskning av uppgiftslämnarbördan uppnås. Den viktigaste komponenten i detta arbete gäller en omläggning av nyföretagarundersökningen från att vara en totalundersökning till en urvalsundersökning. Det kan ske med bibehållen precision givet att en definition av starttidpunkt för företagen införs så att registreringstidpunkt gäller som starttidpunkt, vilket även innebär en anpassning till internationella riktlinjer för statistik över nyetableringar av företag.

Inom statistikområdet Internationella företag sker enligt förslagen totalt sett ingen förändring av uppgiftslämnarbördan för företagen.

På längre sikt kan den enkätbaserade nyföretagarstatistiken eventuellt ersättas med den registerbaserade nyföretagarstatistiken vilken inom ramen för allmän företagsdemografisk statistik rapporteras till Eurostat. Förutsättningen för detta är att aktualiteten och nedbrytbarheten i denna statistik kan förbättras. Ett utvecklingsarbete pågår inom SCB i denna fråga. Möjligheterna för detta torde vara goda då företagsregistret är fullständigt täckande, uppdateras med kort tidsfördröjning och innehåller data på arbetsställenivå.

Omläggningen innebär en rad fördelar:

- Den officiella statistiken över nystartade företag blir fullständigt konsistent med den internationellt sett etablerade statistiken på området.
- Statistiken blir konsistent med annan etablerad statistik gällande företagsdemografi, exempelvis statistik över nedläggningar och överlevnad bland nystartade företag.
- Möjlighet till nedbrytning ökar då bortfalls- och urvalsosäkerhet inte förekommer i samband med användning av registerdata.
- Den geografiska nedbrytningen bli mer tillförlitlig då den registerbaserade statistiken kan baseras på uppgifter om arbetsställens belägenhet.
- Den registerbaserade statistiken kan på ett mer tillförlitligt kopplas till uppgifter om företagaren i aktiebolag samt handels- och kommanditbolag.
- Tillgängligheten kan förbättras avsevärt då statistiskt osäkra uppgifter inte behöver undertryckas i statistikredovisningarna.
- Aktualiteten kan förbättras då företagsregistret uppdateras löpande. Aktivitetskriteriet bör kunna behandlas med modellberäkningar och korrektionsförfaranden.
- Utvecklingspotentialen gällande statistik över nystartade företag ökar. Exempelvis kan statistik över arbetsgivarföretag tas fram.
- Besparingarna i termer av uppgiftslämnande för företagen och monetära kostnader för myndigheterna blir mycket stora.

En nackdel är att möjligheten till att använda enkätdata som ett komplement vid registerbearbetningarna försvinner.

Tillväxtanalys, myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser, är en gränsöverskridande organisation med 60 anställda. Huvudkontoret ligger i Östersund och vi har verksamhet i Stockholm, Bryssel, New Delhi, Peking, San Francisco, Tokyo och Washington.

Tillväxtanalys ansvarar för tillväxtpolitiska utvärderingar, analyser och internationellt kontaktskapande och därigenom medverkar vi till:

- stärkt svensk konkurrenskraft och skapande av förutsättningar för fler jobb i fler och växande företag
- utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft, hållbar tillväxt och hållbar regional utveckling

Utgångspunkten är att forma en politik där tillväxt och hållbar utveckling går hand i hand. Huvuduppdraget preciseras i instruktionen och i regleringsbrevet. Där framgår bland annat att myndigheten ska:

- arbeta med omvärldsbevakning och policyspaning och sprida kunskap om trender och tillväxtpolitik
- genomföra analyser och utvärderingar som bidrar till att riva tillväxthinder
- göra systemutvärderingar som underlättar prioritering och effektivisering av tillväxtpolitikens inriktning och utformning
- svara för produktion, utveckling och spridning av officiell statistik, fakta från databaser och tillgänglighetsanalyser
- tillhandahålla globala mötesplatser och främja internationellt kontaktskapande inom tillväxtpolitiken

Om rapportserien:

Rapportserien är Tillväxtanalys huvudsakliga kanal för publikationer. I rapportserien ingår även myndighetens faktasammanställningar.

Övriga serier:

Statistikserien – löpande statistikproduktion.

Svar direkt – uppdrag som ska redovisas med kort varsel.

Working paper/PM – metodresonemang, delrapporter och underlagsrapporter är exempel på publikationer i serien.